DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2021-11-21 17:41
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/arkiv/ledare/global-dimma/

LEDARE

Ledare: Global dimma

PUBLICERAD 2009-09-30

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

”Another Day, another dictator”, annonserade en nyhetskanal här i USA. Det handlar förstås om FN:s generalförsamling, som senaste veckan förevisat den ena tokstollen efter den andra på upphöjt podium. Libyens diktator Moammar Khaddafi gavs en prominent plats på talarlistan första dagen, före EU:s ordförande Fredrik Reinfeldt, med en 94 minuters blandning av idioti och komik. Sedan har de följt slag i slag: Irans Förintelseförnekare Mahmoud Ahmadinejad, Venezuelas Chávez etc. Till en del har det varit underhållande, om det inte vore för den makt och det hot dessa diktatorer representerar, liksom det grepp deras sort har över Förenta nationerna. FN:s människorättsutskott har förvandlats till hemvist för ombudsmännen i Diktatorernas Fackförening. Generalsekreteraren i FN är en viljelös nickedocka som få vet namnet på.

Detta som upptakt inför FN:s klimatmöte i Köpenhamn i december. Jag har försökt förstå vad EU vill uppnå i Köpenhamn, nu med Sverige som ordförande, men texterna är suddiga. Vill man att europeiska låginkomsttagare ska betala gigantiska belopp, via skatt eller prishöjningar, till någon FN-fond som sedan ska slussa ”klimatbistånd” till diktatorer i Afrika? Det enda säkra med ett sådant projekt är att det skulle leda till enorm korruption i två led, först inom FN, sedan från styrande skikt i de länder dit biståndet går.

Bland forskare finns det en starkt växande skepsis mot tanken på ett globalt system för handel med utsläppsrätter, baserat på kvantitativa tak. I en intervju i The Wall Street Journal (14/8) tar den ursprungliga upphovsmannen till idén om ”Cap and trade”, Thomas Crocker, nu avstånd från systemet på global nivå. William D Nordhaus, världens kanske ledande miljöekonom, har nått samma slutsats. I Sverige har docenten Jonas Nycander övertygande argumenterat för raka kolskatter i stället för utsläppsrätter. I två artiklar i The Globalist i augusti summerar Robert J Shapiro, tidigare ekonomisk chefsrådgivare till Bill Clinton, Al Gore och John Kerry, varför ”Cap and trade” är en dålig idé, i vart fall i global skala.

Huvudskälen är följande:

1. En marknad för utsläppsrätter blir extremt volatil. När kvantiteten är låst men efterfrågan starkt varierande – till

exempel på grund av extra varma somrar – svänger priset på utsläppsrätten enormt. Med det europeiska systemet har svängningen varit över 20 procent i månaden. Detta upphäver förutsägbarhet och hämmar investeringar, även i miljöteknik.

2. Beslut om utsläppsrätter inbjuder till korruption. Komplicerade regler, stora värden i händerna på politiker och byråkratier, utrymmet för undantag etc frestar de värsta karaktärsdragen hos det politiska systemet även i demokratier, för att inte tala om diktaturer. En global marknad för utsläppsrätter skulle släppa loss gigantiska spekulationsvågor, med derivat av derivaten, och insiderhandel.

3. Raka koldioxidskatter ger inkomster till statsbudgetar, som kan användas för att minska budgetunderskott eller kompensera med andra skatteåtgärder, till exempel lägre skatter på kapital och på arbetsinkomster. Skatten stannar hemmavid. Ett globalt ”Cap and trade” skulle i stället innebära godtyckliga inkomst-överföringar, i stor skala från amerikaner till Putins vänner, som skulle sitta på överskott av utsläppsrätter. Koldioxidskatter skulle kunna hjälpa länder som Kina och Brasilien att få statsinkomster som de kan använda för infrastrukturinvesteringar.

4. Det finns ingen världsregering och världsbyråkrati som har förmåga att hantera de gigantiska kontrollproblemen hos ett globalt system för utsläppsrätter. ”Emission evasion” är än svårare att kontrollera än ”tax evasion”. Och om inte systemet är globalt kommer det att slå helt irrationellt mot industrin i länder som troligen redan har den mest energieffektiva teknologin.

5. Varje kvantitativ överenskommelse om tak förutsätter att man kan enas om ”baseline”, ett nästan oöverkomligt problem i förhandlingarna om ett nytt Kyoto-avtal. Ska procenttal räknas i förhållande till 1990 eller 2000 eller 2010 eller något idealmått på utsläpp? En rak, delvis harmoniserad, skatt undviker det problemet. Skatten kan justeras efter hand, när man ser dess effekter. Låginkomstländer kan erbjudas att närma sig den harmoniserade skattenivån successivt, samtidigt som de får del av ny teknik. För övrigt har Europa, inte minst Sverige, redan betydligt högre koldioxidskatter än andra.

Till det här kommer avgörande politiska fakta: Snabbväxande Kina och Indien – i synnerhet Indien – kommer inte att gå in i ett globalt system för ”Cap and Trade” och den amerikanska senaten kan omöjligen godta ett system som skulle sända väldiga belopp från amerikanska konsumenter till någon FN-byråkrati och till andra delar av världen.

Med bara ett par månader kvar till FN:s klimatmöte i Köpenhamn borde det vara dags att lämna det politiska tungomålstalandet och ta den konkreta diskussionen om vad som är möjliga och lämpliga medel inom en global ram. Helgens deklaration från G 20 i Pittsburgh sa ingenting.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt